

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

De Partij van de Arbeid: klem tussen regering en kiezers

van der Meer, T.

Publication date

2016

Document Version

Final published version

Published in

De Hofvijver: politiek van Den Haag tot Brussel

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

van der Meer, T. (2016). De Partij van de Arbeid: klem tussen regering en kiezers. *De Hofvijver: politiek van Den Haag tot Brussel*, 6(63). https://www.montesquieu-instituut.nl/id/vk3fb2uytttp/de_partij_van_de_arbeid_klem_tussen?pk_campaign=hofv-1604&pk_kwd=links

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

[Het instituut](#)
[Onderzoek](#)
[Onderwijs](#)
[Activiteiten](#)
[Publicaties](#)
[Europa](#)
[Nederland](#)
[Home](#)

Andere bijdragen uit deze Hofvijver

[Aard en handhaving van het ongeschreven staatsrecht: de vertrouwensregel na de kwestie-Verdonk](#)

[Brexit en de kiezers](#)

[De Nederlandse terrorismebestrijding na 'Brussel'](#)

[De Partij van de Arbeid: klem tussen regering en kiezers](#)

[Drie debatobservaties bij het referendum](#)

[Het educatieve effect van EU-referenda](#)

[Hoe nu verder?](#)

[Scholieren lichten Nationale Ombudsman door](#)

[Schriftelijke vragen: duurzaam onderzoek naar een miskend \(?\) instrument](#)

[Terug van weggeweest](#)

[Waarom was de opkomst bij het Oekraïnerferendum zo laag?](#)

De Partij van de Arbeid: klem tussen regering en kiezers

Tom van der Meer is universitair hoofddocent politicologie aan de Universiteit van Amsterdam

Niet voor de eerste keer staat de PvdA slecht in de peilingen. Of we nu kijken naar de meest pessimistische peiling (8 zetels) of naar het gewogen gemiddelde (11 zetels), de forse daling van de PvdA is onmiskenbaar. Die daling is niet alleen te wijten aan structurele ontwikkelingen; ook strategische keuzes spelen een rol.

Voor geen enkele partij is een structureel hoge kiezersschare nog vanzelfsprekend. Sinds de jaren 70 is de aanhang van de PvdA en het CDA gestaag afgenomen. We zien een normalisering van partijverhoudingen. Sinds de tijd van de verzuiling zijn kiezers steeds beter hun werk gaan doen: Ze kiezen tussen gelijkaardige alternatieven. Tegelijkertijd zijn politieke partijen in jacht op de mediane kiezer programmatisch steeds meer naar elkaar toe gekropen, zeker in de perceptie van diezelfde kiezer. Door de toegenomen electorale competitie is de PvdA nu één van zes of zeven middelgrote partijen die op korte termijn kunnen pieken maar ook flink kunnen inzakken.

PvdA nam electoraal risico

Die nieuwe structurele verhoudingen hebben belangrijke strategische implicaties. Enerzijds staat regeren in toenemende mate op gespannen voet met electoraal succes. In 2012 nam de PvdA dan ook een electoraal risico door te gaan regeren. Ten eerste werden de 38 Kamerzetels die de PvdA in 2012 voor een groot deel in de laatste campagnemaand gewonnen. Die kiezers vormen geen loyale aanhang, maar bestaat uit twijfelaars en strategische stemmers die na afloop van de verkiezingen vaak spijt hebben en hun weg snel weer terugvinden naar hun oorspronkelijke voorkeur. Wie die strategische kiezers als vaste achterban ziet, rekent zich ten onrechte rijk. Ten tweede hangt er een electoraal prijskaartje aan regeren, dat de laatste decennia gestegen is. Regeren in economisch slecht weer schaadt over het algemeen de populariteit van de regerende partijen. Vooral linkse partijen in de regering worden afgerekend op een hoge werkloosheid. Bovendien zit de PvdA – zoals gebruikelijk in de afgelopen 30 jaar – in een kabinet zonder de belangrijkste electorale concurrenten. Al deze electorale risico's moeten in 2012 ingecalculeerd zijn.

Anderzijds noopte de verkiezingsuitslag de PvdA er in 2012 toe dat ze moest regeren met de VVD, de grootste tegenpool op economisch gebied. Een meerderheidscoalitie zonder beide partijen zou moeten bestaan uit minstens 4 partijen in eveneens vrij onlogische combinaties. De meest voor de hand liggende alternatieven – een coalitie van VVD of PvdA met zowel D66 en CDA en daarnaast ofwel de SP of de PVV – waren hoogst onwaarschijnlijk. Hoe goed de partijleiders het ook met elkaar konden vinden, strategisch gezien was het kabinet een 'moetje': VVD en PvdA waren tot elkaar veroordeeld. Dat was niet omdat de kiezer zo graag een VVD-PvdA-coalitie wilde - 'de' kiezer bestaat immers niet - maar omdat de verkiezingsuitslag weinig andere opties overliet. Sowieso hebben linkse partijen in Nederland een structurele minderheidspositie. Als links wil regeren kan dat dus alleen maar door samen te werken met rechtse partijen, en aanzienlijke concessies te doen aan coalitiepartners.

Aan de eigen haren uit het moeras

De PvdA heeft sinds 2012 echter nagelaten dat verhaal consequent uit te dragen. Het is electoraal uiteraard veiliger om te regeren met de voornaamste electorale concurrenten. Maar dat is voor linkse partijen – anders dan voor de rechtse - eigenlijk nooit een serieuze mogelijkheid;

[Twitter](#)
[Twitter](#)
[Facebook](#)
[LinkedIn](#)

Bekeken

Catalonië: terechte vrijheidsdrang of ongezond populisme?

Mislukt en al, de Catalanexit blijft een ramp...

De Hofvijver

Een balans van vijf jaar Commissie-Juncker

Een koninklijk compromis?

Een koninklijk compromis?

Komt er na een Brexit een Hongaarse Hexit?

zeker niet in 2012.

Het is niet de eerste keer dat de PvdA er slecht voor staat in de peilingen. In eerdere gevallen wisten de sociaaldemocraten zichzelf aan de eigen haren uit het moeras te trekken. Steevast ging dat gepaard met een nieuwe partijleider (Bos in 2003, Cohen in 2010, Samsom in 2012). De PvdA kon zich profileren doordat ze in de oppositie zaten (als 2003, 2012) of door te breken met een impopulair kabinet (2010). Bovendien profiteerde de PvdA in die Tweede Kamerverkiezingen van zogenaamd strategisch stemgedrag van linkse kiezers.

Het zijn evenwel geen structurele oplossingen voor de electorale uitdagingen waar de PvdA voor staat.

Deze bijdrage verscheen in de Hofvijver van 25 april 2016.

[^ Lees het april-nummer van de Hofvijver](#)

Delen [Twitter](#)

[Facebook](#)

[LinkedIn](#)

Het instituut

[Missie en Doelstelling](#)
[Partners & Sponsors](#)
[Organisatie & medewerkers](#)
[Vacatures](#)
[Contact](#)

Onderzoek

[Overzicht onderzoeken](#)
[Real Time Research](#)
[Parlementaire staat](#)
[Fellowship](#)
[Politieke denkers](#)

Onderwijs

[Model European Parliament](#)
[Monnet Lecture series](#)

Activiteiten

[Activiteiten](#)
[Multimedia](#)
[Monitoren](#)

Publicaties

[Boeken](#)
[Columns & Analyses](#)
[Montesquieu Papers](#)
[Montesquieu Reeks](#)
[Nieuwsbrief De Hofvijver](#)